

Segítségnyújtás a végeken

Haldokló betegek és hozzátartozóik pszichés, szociális és spirituális támogatása

Egy Perry nevű orvos írta évszázadokkal ezelőtt: „Fontosabb tudni, hogy milyen embert támadott meg betegség, mint az, hogy milyen betegség támadta meg az embert.” A lelki-spirituális tartalékok, befejezetlen életfeladatok, haragossal való kibékülés halogatása, az Istennel vagy sorssal való, különböző célokért folyó alkudozás (a sor folytatható) mind olyan, emberenként, életenként eltérő különbségek, amelyek nyilvánvalóvá teszik a fenti tétel igazságát.

Segítségnyújtás a végeken... Olyan szakmai és laikus segítségnyújtás az emberi élet végén a haldoklónak és családjának, amely önfeláldozásban, példaadásban, odaadásban esetenként hasonlít ahhoz, amit a történelem során a végeken harcolók mutatnak.

Sajnos hosszú évtizedekkel ezelőtt bomlásnak indultak azok a kisközösségek (nagycsalád, szomszédságok, faluközösségek), ahol az életet és a halált a közösség megtartó ereje segítette élni és elfogadni, évszázados rítusok kísérték a nagy fordulópontokat. Az ember otthon született, és az esetek többségében otthon halt meg. Ma a világnak ezen a részén és „Nyugaton” tíz emberből 7–8 kórházban hal meg, gyakran elszakítva szeretteitől. A kötetben található tanulmányok arról szólnak, hogyan segítheti a mai társadalmakban, ebben a nehéz időszakban az élettől búcsúzó beteget és hozzátartozóit az, aki papként, lelki-gondozóként, szociális munkásként, orvosként, ápolóként, családtagként vagy önmagát képezni kívánó laikus segítőként szegődik kísérőnek az élet és a halál kapujához. A lelki működés, a szellemi orientáció és a szociális kapcsolatok embervoltunk mindenkor elválaszthatatlan részei. A fájdalom és a tünetek enyhítésének fontosságát senki nem kérdőjelezi meg, de van-e elég bölcsességünk, szeretete-

tünk ahhoz, hogy az elmúlással farkasszemmel néző, az életben gyakran csalódott, az Istennel perelő, alkudozó, netán tőle féltő embernek segítsünk? Hogyan kell meghallgatni valakit? Hogyan segíthetünk a gyászra való készülésben? Mit tehetünk, hogy az itt maradt családtagokat ne marja önvád, hanem a gyász fájdalma mellett elmondhassák: amikor lehetett, vele voltunk, békében köszöntünk el... Milyen legyen a segítséget nyújtó hozzáállása? „Szentségesen komoly dolog, hogy mit mondjak egy embernek a halálos ágyánál, de az sem kevésbé szent dolog, hogy miként mondjam, hogy el is tudja fogadni azt. Lehetséges, hogy egy lelki-gondozó – élesen fogalmazva – azért, amit mond, a mennybe, azért viszont, ahogyan mondja, a pokolba jutna” – írta Brunner 1933-ban.

A számos segítő hivatást képviselő magyar és külföldi szerző többsége az ún. hospice-filozófia mentén fogalmazza meg a feladatokat: ez az ember egészségességén alapszik, éppen ezért ügyel a testi, lelki, szociális és spirituális voltunk összefüggéseire. A lélekgyógyászok nagyjai kutatták és kutatják az emberi élet legfőbb mozgatóját: voltak, akik ezt az ösztönökben látták, mások az érvényesülést, az önmegvalósítást tartották a legerősebb motiválóknak. Viktor E. Frankl szerint a dolgok, jelenségek értelmének keresése az egyik meghatározó jellemző, amely az embert megkülönbözteti a többi élőlénytől. Az elmúlás küszöbén különösen is felerősödik a fájdalom, a szenvedés, a reménység, az élet és a halál jelentésének, értelmének kérdése. Frankl szerint, ha ebben a dimenzióban választásokat kapunk, akkor embervoltunk más szintjein is erősebbek leszünk. „Az értelem végül ott is megmutatkozik, ahol egy megmásíthatatlan sorssal kerülünk szembe, mondjuk egy

gyógyíthatatlan betegséggel, egy operálhatatlan rákkal; tehát ott is, ahol mint tehetetlen áldozatok egy reménytelen szituáció középpontjába kerülünk, ott is, és éppen ott, az életet még mindig értelemmel tölthetjük meg, mert itt valósíthatjuk meg a legemberibbet az emberben, és ez az a képesség, amely egy tragédiát is – emberi síkon – győzelemmé változtathat. Ez ugyanis az élet feltétel nélküli értelemmel való teljességének a titka: az ember éppen léte határhelyzeteiben van felszólítva arra, hogy tanúbizonyságot tegyen: mi az, amire ő, és egyedül ő képes. Ezért az életnek a szó szoros értelmében az utolsó pillanatig, utolsó lélegzetünkig van értelme.”

Segítőként az a feladatunk, hogy a betegre, az emberre figyelve ott is abban nyújtsunk támaszt, amiben leginkább szüksége van, nem felejtkezve meg arról, hogy a mélységben egy-egy „istenarc” van eltemetve bennünk.

Sok szó esik ebben a könyvben a szenvedésről, a veszteségről, a halálról, amiről sok ember nem szívesen hall, noha mindenkit foglalkoztat, ugyanakkor a segítségnyújtás nagy lehetőségeiről is, hogy az emberélet utolsó hónapjait, heteit és napjait a gyakran érthetetlen fájdalom és szenvedés ellenére is az élet értékes részének tarthassuk. A thanatológusok (a halállal, haldoklással foglalkozó szakemberek) egyre erősödő meggyőződése, hogy az elmúlással való bátor szembenézés, a halál tudatos elfogadására és megértésére való törekvés az ÉLET teljesebb megéléséhez vezethet bennünket.

Cs. P.

Az ismertetett könyvet Cseri Péter szerkesztette, 400 oldalon 25 tanulmány olvasható benne. Megrendelhető: Magyar Hospice-Palliatív Egyesület, 1091 Budapest, Üllői út 49-51. E-mail: cserip@elender.hu. Ára: 2100 Ft.